

## ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 28 listopada 1974 r.

## w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych.

Na podstawie art. 5 ust. 4 i art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 2 grudnia 1958 r. o ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (Dz. U. z 1958 r. Nr 72, poz. 357 i z 1964 r. Nr 16, poz. 94) zarządza się, co następuje:

## Rozdział I

## Przepisy ogólne.

§ 1. 1. Obowiązkowe ubezpieczenia komunikacyjne obejmują:

- 1) ubezpieczenie następstw nieszczęśliwych wypadków wynikłych u osób z ruchu pojazdów mechanicznych,
- 2) ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy i kierowców pojazdów mechanicznych za szkody spowodowane ruchem tych pojazdów,

3) ubezpieczenie od uszkodzeń zarejestrowanych pojazdów samochodowych będących w posiadaniu osób fizycznych i jednostek gospodarki nie uspołecznionej, zwane dalej ubezpieczeniem auto-casco.

2. Obowiązkowe ubezpieczenia wymienione w ust. 1 pkt 1 i 3 nie obejmują następstw nieszczęśliwych wypadków wynikłych u cudzoziemców dewizowych oraz szkód w pojazdach będących w ich posiadaniu.

§ 2. Pojazdami mechanicznymi w rozumieniu rozporządzenia są:

- 1) pojazdy samochodowe wraz z przyczepami (naczepami) i wyposażeniem podlegające rejestracji według przepisów o rejestracji pojazdów samochodowych,
- 2) inne pojazdy nie biegnące po szynach, będące w posiadaniu jednostek podległych Ministrom Obrony Narodowej i Spraw Wewnętrznych, napędzane umieszczo-

nym na nich silnikiem zasilanym z własnego źródła energii, wraz z ciągniętymi przyczepami (naczepami) i wszelkiego rodzaju sprzętem,

- 3) pojazdy zaopatrzone w zagraniczne dowody rejestracyjne lub międzynarodowe świadectwa samochodowe.

§ 3. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa:

- 1) o zakładzie ubezpieczeń, rozumie się przez to Państwowy Zakład Ubezpieczeń, a w odniesieniu do obowiązkowych ubezpieczeń cudzoziemców dewizowych — „Wartę” Towarzystwo Ubezpieczeń i Reasekuracji Sp. Akc.,
- 2) o dzieciach, rozumie się przez to również pasierbów i dzieci przysposobione,
- 3) o rodzicach, rozumie się przez to również przysposabiających, ojczyma, macochę oraz teściów,
- 4) o małżonku, rozumie się przez to również osobę, która co najmniej dwa lata pozostaje z ubezpieczonym w faktycznym związku, wspólnie z nim zamieszkuje i prowadzi wspólne gospodarstwo domowe, a przy tym zarówno ubezpieczony, jak i ta osoba, nie pozostają w innym, formalnym związku małżeńskim,
- 5) o osobach bliskich, rozumie się przez to osoby, o których mowa w pkt 2—4, dziadków, wnuki i rodzeństwo, zięciów i synowe oraz dzieci obce przyjęte na wychowanie, jeżeli zamieszkują z ubezpieczonym i pozostają z nim we wspólnym gospodarstwie domowym.

§ 4. 1. Zakład ubezpieczeń odpowiada za wypadki, które wydarzyły się na terytorium Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (PRL), a w odniesieniu do posiadaczy pojazdów, którzy są krajowcami dewizowymi — również za wypadki powstałe na terytorium państw członkowskich Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (RWPG).

2. Jeżeli przepisy rozporządzenia nie stanowią inaczej, odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń obejmuje wypadki, które wynikły:

- 1) bezpośrednio z ruchu pojazdów mechanicznych; do ruchu zalicza się również postój na trasie jazdy,
- 2) przy naprawie pojazdu mechanicznego dokonywanej na trasie jazdy,
- 3) bezpośrednio przy załadowywaniu lub wyładowywaniu pojazdu,
- 4) w pojazdach objętych obowiązkowym ubezpieczeniem auto-casco.

§ 5. 1. Zakład ubezpieczeń nie odpowiada za wypadki:

- 1) które wydarzyły się posiadaczowi lub kierowcy pojazdu nie zarejestrowanego (§ 2 pkt 1) albo osobom im bliskim, jeżeli wypadek został spowodowany ruchem tego pojazdu albo przy jego naprawie, załadowywaniu lub wyładowywaniu,
- 2) spowodowane zdarzeniami wojennymi.

2. Jeżeli wypadek jest objęty przepisami o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, zakład ubezpieczeń odpowiada tylko za szkody nie objęte tymi świadczeniami, poniesione przez pracownika wskutek zniszczenia lub uszkodzenia rzeczy w związku z wypadkiem.

§ 6. Jeżeli wypadek przy pracy został spowodowany przez pojazd mechaniczny nie będący w posiadaniu lub w dyspozycji zakładu pracy, który zatrudnia poszkodowanego pracownika, a posiadacz lub kierowca pojazdu będą zobowiązani — na podstawie obowiązującego prawa — do

odszkodowania za szkodę wyrządzoną przez ruch tego pojazdu, zakład ubezpieczeń wypłaca ustalone według zasad prawa cywilnego świadczenia, zmniejszone o świadczenie wypłacone na podstawie przepisów dotyczących świadczeń z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, oraz zwraca uspołecznionemu zakładowi pracy świadczenie wypłacone z tytułu wypadku przy pracy.

§ 7. Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych nie przysługuje roszczenie o zwrot świadczeń wypłaconych z tytułu wypadku przy pracy (§ 6) zarówno od zakładu ubezpieczeń, jak też od posiadacza lub kierowcy pojazdu. Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych przysługuje jednak roszczenie o zwrot świadczenia od posiadacza lub kierowcy pojazdu, jeżeli zakład ubezpieczeń nie odpowiada za szkody przez nich wyrządzone, jak również — jeżeli Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłacił świadczenie w związku z wypadkiem spowodowanym przez cudzoziemca dewizowego.

§ 8. Przepisy § 5 ust. 2, § 6 i 7 stosuje się odpowiednio w przypadkach, w których poszkodowanemu żołnierzowi lub funkcjonariuszowi Milicji Obywatelskiej albo członkom ich rodzin przysługują w razie wypadku powodującego uszczerbek na zdrowiu lub śmierć świadczenia pieniężne przewidziane w przepisach szczególnych, jeżeli w myśl tych przepisów świadczenia te stanowią w stosunku do jednostki wojskowej lub jednostki organizacyjnej resortu spraw wewnętrznych wynagrodzenie wszelkich szkód wynikłych dla poszkodowanych.

## Rozdział II

### Ubezpieczenie następstw nieszczęśliwych wypadków.

§ 9. 1. Z obowiązkowego ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków przysługuje świadczenie, jeżeli poszkodowany doznał uszkodzenia ciała, rozstroju zdrowia lub zmarł w następstwie działającego z zewnątrz na ciało poszkodowanego w sposób nagły zdarzenia, które wynikło:

- 1) z ruchu pojazdu mechanicznego, podczas wsiadania lub wysiadania z niego, wskutek upadku, pożaru lub wybuchu pojazdu oraz przy jego naprawie na trasie jazdy, jak również bezpośrednio przy jego załadowywaniu lub wyładowywaniu,
- 2) z ruchu pojazdu mechanicznego należącego do posiadacza, którego tożsamości nie ustalono, lub pojazdu nie zidentyfikowanego.

2. Świadczenie, o którym mowa w ust. 1, przysługuje również, gdy posiadacz zarejestrowanego za granicą pojazdu zwolniony jest od opłacenia składki na podstawie dokumentu zapewniającego zwrot wypłaconego przez zakład ubezpieczeń świadczenia.

§ 10. 1. Świadczenie nie przysługuje, jeżeli nieszczęśliwy wypadek nastąpił:

- 1) wskutek popełnienia lub usiłowania popełnienia przez poszkodowanego przestępstwa lub samobójstwa,
- 2) w czasie prowadzenia pojazdu mechanicznego przez poszkodowanego nie posiadającego odpowiedniego prawa jazdy, z wyjątkiem przypadków, gdy chodziło o ratowanie życia ludzkiego lub mienia albo o ściganie przestępcy,
- 3) w czasie prowadzenia pojazdu mechanicznego przez poszkodowanego w stanie nietrzeźwości.

2. Przepisy ust. 1 pkt 2 i 3 nie mają zastosowania, jeżeli z okoliczności wypadku wynika, że brak odpowiednie-

go prawa jazdy lub stan nietrzeźwości nie miał wpływu na powstanie wypadku albo w danych okolicznościach wypłata świadczenia odpowiada zasadom współżycia społecznego.

3. Jeżeli poszkodowany nie kierujący pojazdem w chwili wypadku był w stanie nietrzeźwości i nietrzeźwość ta miała wpływ na powstanie lub rozmiar szkody, zakład ubezpieczeń obniża świadczenie o 25%. Obniżenie to nie dotyczy kosztów leczenia, protezowania i przeszkolenia zawodowego oraz kosztów pogrzebu i sprowadzenia zwłok z zagranicy.

§ 11. 1. Jeżeli wskutek nieszczęśliwego wypadku poszkodowany zmarł przed upływem dwóch lat od dnia tego wypadku, zakład ubezpieczeń wypłaca świadczenie w wysokości:

- 1) 20.000 zł w razie śmierci osoby w wieku powyżej 7 lat,
- 2) 10.000 zł w razie śmierci osoby w wieku do 7 lat.

2. Zakład ubezpieczeń zwraca w pierwszej kolejności udowodnione koszty:

- 1) pogrzebu, w granicach świadczenia określonego w ust. 1,
- 2) sprowadzenia zwłok z zagranicy nawet wówczas, gdy koszty te łącznie z kosztami pogrzebu przekroczą kwotę świadczenia określonego w ust. 1.

3. Świadczenie z tytułu śmierci wypłaca się członkowi rodziny zmarłego według następującej kolejności:

- 1) małżonkowi, przy czym jeżeli chodzi o osobę, o której mowa w § 3 pkt 4 — pod warunkiem, że wypłata świadczenia tej osobie odpowiada zasadom współżycia społecznego,
- 2) dzieciom,
- 3) rodzicom, przy czym jeżeli chodzi o ojczyrna i macochę — pod warunkiem, że wypłata świadczenia tym osobom odpowiada zasadom współżycia społecznego,
- 4) innym spadkobiercom.

Jeżeli świadczenie przypada kilku uprawnionym osobom, dzieli się je między te osoby w równych częściach.

4. Osoba uprawniona traci prawo do otrzymania świadczenia, jeżeli umyślnie spowodowała nieszczęśliwy wypadek, w którego wyniku nastąpiła śmierć poszkodowanego.

§ 12. 1. Jeżeli poszkodowany doznał trwałego inwalidztwa (całkowitego lub częściowego) przed upływem dwóch lat od dnia nieszczęśliwego wypadku, zakład ubezpieczeń wypłaca jednorazowe świadczenie pieniężne. Świadczenie to wynosi odpowiedni procent sumy 40.000 zł, w jakim poszkodowany doznał trwałego inwalidztwa. Przy określeniu procentu trwałego inwalidztwa nie bierze się pod uwagę specjalności zawodowej poszkodowanego.

2. Ustalenie procentu trwałego inwalidztwa następuje na podstawie dokumentów przedstawianych przez poszkodowanego zakładowi ubezpieczeń oraz orzeczenia lekarskiego. W razie dłuższego leczenia procent trwałego inwalidztwa określa się na podstawie badania lekarskiego najpóźniej w 24 miesiącu od dnia zajścia nieszczęśliwego wypadku.

3. W razie utraty lub uszkodzenia organu, narządu lub układu, których funkcje przed wypadkiem były już upośledzone wskutek choroby lub trwałego inwalidztwa, procent trwałego inwalidztwa w związku z wypadkiem określa się w wysokości różnicy pomiędzy stanem upośledzenia po wypadku i przed wypadkiem.

4. Jeżeli poszkodowany otrzymał jednorazowe świadczenie z tytułu trwałego inwalidztwa, a następnie zmarł na skutek tego samego wypadku, świadczenie z tytułu śmierci wypłaca się tylko wówczas, gdy jest ono wyższe od świadczenia wypłaconego poszkodowanemu, przy czym potrąca się wypłaconą uprzednio kwotę.

5. Jeżeli poszkodowany zmarł po ustaleniu procentu trwałego inwalidztwa, a śmierć nie pozostaje w związku przyczynowym z nieszczęśliwym wypadkiem, nie wypłacone przed śmiercią poszkodowanego świadczenie za trwałe inwalidztwo wypłaca się osobie uprawnionej (§ 11 ust. 3); w razie braku takiej osoby, zwraca się koszty pogrzebu w granicach tego świadczenia.

§ 13. W razie trwałego inwalidztwa zakład ubezpieczeń pokrywa w pełnej wysokości także koszty jednorazowego nabycia protez lub specjalnych środków pomocniczych zaleconych przez lekarza, a w razie skierowania poszkodowanego do ośrodka przeszkolenia zawodowego inwalidów — również koszty tego przeszkolenia, pod warunkiem, że zalecenie środków lub skierowanie na przeszkolenie nastąpiło przed upływem 5 lat od daty wypadku, a jeżeli poszkodowany w dniu wypadku był niepełnoletni — od dnia osiągnięcia pełnoletności.

§ 14. Zakład ubezpieczeń zwraca udowodnione koszty leczenia, jeżeli koszty te powstały przed upływem dwóch lat od dnia nieszczęśliwego wypadku. Za koszty leczenia uważa się niezbędne koszty przewiezienia poszkodowanego do mieszkania oraz do lekarza lub zakładu leczniczego, opieki lekarskiej, zarządzanej przez lekarza opieki pielęgniarskiej, wszelkich środków badania i leczenia, zabiegów i operacji.

§ 15. 1. Zwrot kosztów leczenia (§ 14), pogrzebu oraz przewiezienia zwłok (§ 11 ust. 2) przysługuje temu, kto je poniósł.

2. Zakład ubezpieczeń:

- 1) wypłaca świadczenia z tytułu śmierci (§ 11 ust. 1) i trwałego inwalidztwa (§ 12 ust. 1) niezależnie od przysługującego poszkodowanemu świadczenia z innych środków państwowych albo z innego ubezpieczenia,
- 2) pokrywa koszty leczenia, protezowania i przeszkolenia zawodowego, jeżeli świadczenia z tego tytułu nie przysługują poszkodowanemu z innych środków państwowych albo z innego ubezpieczenia.

3. Zakład ubezpieczeń wypłaca świadczenia bez oczekiwania na wynik postępowania w sprawie ustalenia odpowiedzialności cywilnej za nieszczęśliwy wypadek.

### Rozdział III

#### Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej.

§ 16. 1. Z obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej przysługują świadczenia, jeżeli posiadacz lub kierowca pojazdu mechanicznego są zobowiązani — na podstawie obowiązującego prawa — do odszkodowania za szkodę wyrządzoną przez ruch pojazdu mechanicznego, w wyniku czego nastąpiły: śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia, utrata, zniszczenie lub uszkodzenie rzeczy.

2. Za szkodę na osobie będącej krajowcem dewizowym, wyrządzoną na terytorium PRL, zakład ubezpieczeń odpowiada także wówczas, gdy szkoda ta została wyrządzona w okolicznościach uzasadniających odpowiedzialność

cywilną posiadacza lub kierowcy, a nie ustalono ich tożsamości ani nie zidentyfikowano pojazdu mechanicznego.

§ 17. Zakład ubezpieczeń świadczy w granicach odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierowcy pojazdu mechanicznego. Wyplacone z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej świadczenia za szkody na osobie nie mogą być niższe od świadczeń przewidzianych w przepisach o obowiązkowym ubezpieczeniu następstw nieszczęśliwych wypadków.

§ 18. Z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zakład ubezpieczeń nie odpowiada za szkody:

- 1) wyrządzone osobom bliskim posiadaczowi pojazdu mechanicznego, z wyjątkiem szkód będących następstwem wypadków śmiertelnych,
- 2) wyrządzone przez kierowcę posiadaczowi pojazdu,
- 3) inne niż wymienione w § 16 ust. 2, a wyrządzone przez ruch pojazdu mechanicznego, jeżeli nie ustalono tożsamości posiadacza lub kierowcy pojazdu ani nie zidentyfikowano pojazdu,
- 4) wynikłe w przewożonych za opłatą ładunkach, przesyłkach lub bagażu, chyba że szkoda została wyrządzona przez ruch innego pojazdu mechanicznego,
- 5) polegające na utracie, zniszczeniu lub uszkodzeniu gotówki, biżuterii, papierów wartościowych, wszelkiego rodzaju dokumentów oraz zbiorów filatelistycznych, numizmatycznych i innych,
- 6) w drzewostanie lasów na skutek wzniesienia pożaru,
- 7) w zwierzynie łownej i ptactwie domowym,
- 8) które nie przekraczają 500 zł.

§ 19. 1. Jeżeli szkoda została spowodowana przez kierowcę pojazdu mechanicznego umyślnie lub w stanie nietrzeźwości albo przez kierowcę nie posiadającego odpowiedniego prawa jazdy lub przez kierowcę pojazdu nie zarejestrowanego (§ 2 pkt 1), albo kierowcę, który wszedł w posiadanie pojazdu wskutek popełnienia przestępstwa, zakład ubezpieczeń ma obowiązek dochodzić od kierowcy zwrotu świadczenia wypłaconego poszkodowanemu.

2. W uzasadnionych społecznie i gospodarczo przypadkach zakład ubezpieczeń może ograniczyć roszczenie do kwoty stanowiącej 50% wypłaconego poszkodowanemu świadczenia, z tym że w tych przypadkach kwota dochodzonego od kierowcy roszczenia nie może być wyższa niż dziesięć tysięcy zł; nie dotyczy to jednak przypadków, gdy szkoda została spowodowana umyślnie.

3. Przepis ust. 2 nie dotyczy kierowców będących cudzoziemcami dewizowymi.

§ 20. 1. Roszczeń związanych z wypadkiem, przysługujących do posiadacza lub kierowcy pojazdu mechanicznego, można dochodzić bezpośrednio od zakładu ubezpieczeń.

2. Jeżeli roszczenie zostanie zgłoszone do posiadacza lub kierowcy pojazdu mechanicznego, przekazują oni to zgłoszenie zakładowi ubezpieczeń.

3. W razie wszczęcia postępowania sądowego (arbitrażowego) bezpośrednio przeciwko posiadaczowi lub kierowcy pojazdu mechanicznego o naprawienie szkody wyrządzonej przez ruch tego pojazdu, konieczne jest zapoznanie także zakładu ubezpieczeń.

4. Dochodzenie roszczenia od zakładu ubezpieczeń na drodze sądowej (arbitrażowej) może nastąpić nie wcześniej, niż po upływie 30 dni od dnia zgłoszenia roszczenia zakładowi ubezpieczeń.

5. Zakład ubezpieczeń wypłaca świadczenie z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej bezpośrednio osobie uprawnionej do odszkodowania, zawiadamiając o tym posiadacza pojazdu mechanicznego.

§ 21. Na poczet świadczenia przysługującego z obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zalicza się przyznane tej samej osobie, z tytułu tego samego zdarzenia, świadczenia z obowiązkowych ubezpieczeń następstw nieszczęśliwych wypadków oraz — jeżeli chodzi o szkodę majątkową — świadczenia z tytułu ubezpieczenia auto-casco i z innych ubezpieczeń.

## Rozdział IV

### Ubezpieczenie auto-casco.

§ 22. 1. Obowiązkowym ubezpieczeniem auto-casco objęte są:

- 1) samochody osobowe:
  - a) używane w celach zarobkowych przez okres nie dłuższy niż 10 lat,
  - b) używane wyłącznie w celach niezarobkowych przez okres nie dłuższy niż 15 lat,
- 2) autobusy, samochody ciężarowe i ciągniki przez okres nie dłuższy niż 10 lat,
- 3) przyczepy, jeżeli dołączone są do pojazdów podlegających obowiązkowemu ubezpieczeniu auto-casco, z wyjątkiem przyczep dołączonych do samochodów osobowych.

Okres używania liczy się od daty produkcji pojazdu.

2. Z ubezpieczenia auto-casco przysługuje świadczenie w razie uszkodzenia, zniszczenia lub utraty zarejestrowanego pojazdu samochodowego, przyczepy (naczepy) oraz ich wyposażenia wskutek:

- 1) nagłego działania siły mechanicznej w momencie zetknięcia się pojazdu z przedmiotem znajdującym się poza tym pojazdem,
- 2) powodzi, zatopienia, piorunu, pożaru, wybuchu lub gradobicia — niezależnie od miejsca ich powstania,
- 3) nagłego działania czynnika termicznego lub chemicznego pochodzącego z zewnątrz pojazdu,
- 4) kradzieży lub rabunku pojazdu albo jego części oraz użycia pojazdu bez zgody posiadacza,
- 5) umyślnego uszkodzenia pojazdu przez osoby trzecie, z tym że za osoby trzecie nie uważa się osób, którym posiadacz powierzył obsługę lub nadzór nad pojazdem, oraz osób bliskich (§ 3 pkt 5),
- 6) uszkodzenia lub zniszczenia pojazdu w związku z przewozem osób, którym ma być udzielona pomoc lekarska.

§ 23. 1. Zakład ubezpieczeń ponosi odpowiedzialność za szkody powstałe wskutek kradzieży pojazdu lub użycia go bez zgody posiadacza tylko wówczas, jeżeli pojazd był zabezpieczony przez wyjęcie kluczyka od zapłonu, a jeżeli pojazd ma drzwi — ponadto przez zamknięcie kluczem drzwi pojazdu.

2. Zakład ubezpieczeń odpowiada za kradzież części pojazdu tylko wówczas, gdy części te są trwale przymocowane do pojazdu lub są przechowywane wraz z pojazdem w zamkniętym pomieszczeniu.

§ 24. Ubezpieczeniem nie są objęte szkody:

- 1) powstałe podczas prowadzenia pojazdu przez osobę nie mającą odpowiedniego prawa jazdy, jeżeli posiadacz pojazdu o tym wiedział lub powinien był wiedzieć,
- 2) spowodowane przez posiadacza lub upoważnionego przez niego kierowcę pojazdu umyślnie albo w stanie nietrzeźwości,
- 3) spowodowane przez posiadacza lub upoważnionego przez niego kierowcę wskutek rażącego niedbalstwa, chyba że w danych okolicznościach zapłata świadczenia odpowiada zasadom współżycia społecznego,
- 4) polegające na uszkodzeniu lub zniszczeniu ogumienia, chyba że powstały jednocześnie z uszkodzeniem lub zniszczeniem innej części pojazdu, za które zakład ubezpieczeń ponosi odpowiedzialność,
- 5) w materiałach pędnych i płynach chłodzących silnik,
- 6) powstałe wskutek czynności wykonywanych przez posiadacza (kierowcę) pojazdu lub osobę przez niego upoważnioną albo przez zakład naprawczy w związku z konserwacją i naprawą pojazdu, chyba że szkoda powstała wskutek ognia, wybuchu, niezbędnych prób technicznych po dokonaniu naprawy, jak również wskutek kradzieży lub rabunku pojazdu przez osobę nie zatrudnioną przez zakład naprawczy,
- 7) powstałe wskutek normalnych wstrząsów pojazdu podczas jazdy, spowodowanych nierównościami nawierzchni jezdni, oraz normalnej eksploatacji pojazdu,
- 8) powstałe podczas jazd wyścigowych i konkursowych oraz treningów do takich jazd, jak również podczas użycia pojazdu jako rekwizytu filmowego.

§ 25. W razie całkowitego zniszczenia, kradzieży lub rabunku albo utraty pojazdu z przyczyn określonych w § 22 ust. 2, albo gdy koszt naprawy uszkodzonego pojazdu przekracza jego wartość w dniu wypadku (szkoda całkowita), zakład ubezpieczeń ustala wysokość szkody w kwocie równej różnicy między wartością pojazdu w dniu wypadku a wartością pozostałości, zmniejszoną o poniesione przez posiadacza koszty rozmontowania.

§ 26. 1. W razie częściowego uszkodzenia pojazdu, zniszczenia lub utraty jego części (szkoda częściowa) zakład ubezpieczeń, na podstawie rachunków za naprawę, wypłaca świadczenie, które obejmuje:

- 1) koszty naprawy uszkodzonego pojazdu w zakresie określonym w powypadkowym protokole oględzin sporządzonym przez zakład ubezpieczeń, z tym że uwzględnia się również:
  - a) koszty nabycia i montażu niezbędnych części,
  - b) koszty lakierowania pojazdu,
- 2) niezbędne koszty transportu uszkodzonego pojazdu do najbliższego od miejsca wypadku zakładu naprawczego albo do zakładu naprawczego w miejscu zamieszkania lub siedziby posiadacza pojazdu, jak również z zakładu naprawczego do innego zakładu specjalistycznego.

2. Zakład ubezpieczeń uwzględnia różnicę kosztów wynikającą z użycia do naprawy pojazdu ulepszonych

i zmodernizowanych nowych części lub zespołów, których przed wypadkiem pojazd nie miał, jeżeli naprawienie pojazdu bez tych części lub zespołów jest niemożliwe. Z ustalonej kwoty szkody potrąca się wartość pozostałości.

3. Przy ustalaniu wysokości szkody zakład ubezpieczeń uwzględnia koszt naprawy tylko tych części pojazdu, które zostały uszkodzone wskutek wypadku, a ponadto — jeżeli uszkodzenia obejmują więcej niż  $\frac{1}{3}$  powierzchni lakierowanej lub występują na całej powierzchni albo zachodzi oczywista potrzeba nadania jej jednolitego koloru — koszt lakierowania całego pojazdu.

§ 27. 1. Jeżeli wypadek objęty ubezpieczeniem nastąpił za granicą, naprawa pojazdu powinna być przeprowadzona w PRL, chyba że zakład ubezpieczeń lub jego zagraniczny przedstawiciel wyraził zgodę na przeprowadzenie naprawy za granicą.

2. Jeżeli pojazd został utracony lub uległ zniszczeniu (szkoda całkowita) za granicą albo też na podstawie decyzji zakładu ubezpieczeń lub jego zagranicznego przedstawiciela uszkodzony pojazd jest transportowany do PRL, wówczas zakład ubezpieczeń pokrywa niezbędne koszty przejazdu zastępczym środkiem komunikacji z miejsca wypadku do miejsca stałego zamieszkania w PRL kierowcy i pasażerów, którzy razem wyjechali z PRL w celu odbycia wspólnej podróży. Koszty przejazdu zastępczym środkiem komunikacji ustala się według cen biletów kolejowych 2 klasy pociągu pośpiesznego (bez opłaty za miejsca sypialne).

§ 28. 1. Zakład ubezpieczeń może ustalić wysokość świadczenia z tytułu szkody częściowej na podstawie:

- 1) kosztorysu sporządzonego przez upoważnionego do dokonywania tej czynności pracownika zakładu ubezpieczeń lub rzeczoznawców powołanych przez zakład ubezpieczeń albo
- 2) przedstawionego przez poszkodowanego kosztorysu sporządzonego przez zakład naprawczy.

2. Zakład ubezpieczeń może uzależnić wypłatę świadczenia ustalonego na podstawie kosztorysu od uprzedniego przedstawienia rachunków, dotyczących zakupu oraz montażu w ubezpieczonym pojeździe nadwozia lub innych zespołów podlegających wymianie w ramach naprawy powypadkowej, jeżeli jest to uzasadnione względami bezpieczeństwa ruchu drogowego lub innymi ważnymi okolicznościami.

§ 29. Ustalenie wysokości szkody całkowitej lub częściowej następuje na podstawie obowiązujących w handlu detalicznym cen nowych pojazdów i części zamiennych oraz cen usług świadczonych przez zakłady naprawcze w zakresie napraw powypadkowych, ustalanych w obowiązującym trybie. Jeżeli naprawy pojazdu dokonano za granicą, wysokość szkody jest ustalana na podstawie cen obowiązujących w miejscu naprawy.

§ 30. 1. Świadczenie wypłacane przez zakład ubezpieczeń za szkodę całkowitą lub częściową nie może być wyższe niż dwieście tysięcy zł.

2. Z ustalonej kwoty szkody całkowitej lub częściowej zakład ubezpieczeń potrąca udział własny posiadacza pojazdu w pokryciu szkody. Nie dotyczy to szkód, o których mowa w § 22 ust. 2 pkt 6.

3. Minister Finansów określi wysokość udziału własnego, z tym że wysokość ta nie może przekraczać 10% szkody, a minimalny udział własny nie może być wyższy niż dziesięć tysięcy zł.

§ 31. Zakład ubezpieczeń wypłaca świadczenie za szkodę objętą ubezpieczeniem auto-casco, nie czekając na wynik postępowania w sprawie ustalenia odpowiedzialności cywilnej za dany wypadek.

§ 32. 1. Jeżeli poszkodowany odzyskał skradziony lub utracony z innych przyczyn pojazd albo jego część po wypłacie świadczenia, jest on obowiązany zwrócić zakładowi ubezpieczeń świadczenie, a w razie odzyskania pojazdu w stanie uszkodzonym — odpowiednią część świadczenia.

2. Jeżeli pojazd został odzyskany po wypłacie świadczenia przez zakład ubezpieczeń i nabyciu nowego pojazdu przez poszkodowanego, może on, zamiast zwrotu świadczenia, przenieść prawo własności odzyskanego pojazdu na zakład ubezpieczeń.

§ 33. 1. Roszczenia posiadacza pojazdu przeciwko osobom odpowiedzialnym za szkodę przechodzą z mocy prawa na zakład ubezpieczeń do wysokości zapłaconego świadczenia, z wyjątkiem roszczeń posiadacza pojazdu przeciwko:

- 1) osobom bliskim, chyba że sprawca wyrządził szkodę umyślnie,
- 2) kierowcy lub zatrudnionemu pracownikowi, chyba że wyrządził on szkodę umyślnie, w stanie nietrzeźwości lub użył pojazdu bez zgody posiadacza.

2. Przepisy § 19 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

3. Jeżeli poszkodowany zrzekł się roszczenia o odszkodowanie do sprawcy szkody lub je ograniczył, zakład ubezpieczeń może odmówić świadczenia lub je zmniejszyć. Jeżeli zrzeczenie się lub ograniczenie roszczenia zostanie ujawnione po wypłaceniu przez zakład ubezpieczeń świadczenia, wówczas zakładowi ubezpieczeń przysługuje prawo dochodzenia od poszkodowanego zwrotu całości lub części wypłaconego świadczenia.

## Rozdział V

### Obowiązki posiadacza pojazdu mechanicznego oraz innych osób i organów.

§ 34. 1. Posiadacze pojazdów mechanicznych opłacają składki za obowiązkowe ubezpieczenia według stawek określonych odrębnymi przepisami.

2. Posiadacze zarejestrowanych za granicą pojazdów mechanicznych przyjeżdżający do PRL zwolnieni są od opłacania składki za obowiązkowe ubezpieczenia w przypadku, gdy zakład ubezpieczeń ponoszący odpowiedzialność za szkody z ruchu pojazdów mechanicznych ma zapewniony zwrot wypłaconego świadczenia (refundację) od właściwego zagranicznego zakładu ubezpieczeń.

3. Dowody zapewniające zwrot wypłaconego świadczenia (ust. 2) określa zakład ubezpieczeń i podaje do wiadomości organom administracji celnej.

4. W razie zbycia pojazdu, za który opłacono składkę ubezpieczeniową, pokwitowanie zapłaty składki ubezpieczeniowej jest ważne w stosunku do nowego właściciela pojazdu.

§ 35. 1. Posiadacz pojazdu obowiązany jest zawiadomić zakład ubezpieczeń o zbyciu lub wycofaniu pojazdu z ruchu (skreśleniu z rejestru). Obowiązek ten nie dotyczy jednostek gospodarki społecznej.

2. W razie wypadku posiadacz pojazdu (kierowca) powinien w miarę możliwości:

- 1) starać się o złagodzenie skutków wypadku oraz zapewnienie pomocy lekarskiej osobom poszkodowanym, jak również o zabezpieczenie ich mienia,
- 2) zapobiec zwiększeniu się szkody, a w razie uszkodzenia pojazdu umieścić pojazd w zabezpieczonym miejscu albo zabezpieczyć pojazd na miejscu wypadku,
- 3) nie dokonywać w uszkodzonym pojeździe żadnych zmian i nie oddawać go do naprawy do czasu przeprowadzenia oględzin przez przedstawiciela zakładu ubezpieczeń, chyba że zakład ubezpieczeń nie przeprowadził ich w ciągu siedmiu dni od daty otrzymania zawiadomienia o wypadku.

3. O wypadku z ofiarami w ludziach, kradzieży lub rabunku ubezpieczonego pojazdu, jak również o wypadku powstałym w okolicznościach nasuwających przypuszczenie, że popełniono przestępstwo, posiadacz pojazdu (kierowca) i osoba zgłaszająca roszczenie powinni bezzwłocznie zawiadomić Milicję Obywatelską (odpowiednie organy w innych krajach).

4. Posiadacz pojazdu (kierowca) i osoba zgłaszająca roszczenie powinni o wypadku zawiadomić zakład ubezpieczeń oraz udzielić niezbędnych informacji i wyjaśnień. Osoby te powinny przedstawić dowody i ułatwić zakładowi ubezpieczeń ustalenie okoliczności wypadku i rozmiaru szkód.

5. Posiadacz pojazdu jest obowiązany udzielić wszelkiej pomocy przy dochodzeniu roszczeń przeciwko sprawcy szkody w związku z wypłatą poszkodowanemu świadczenia, w szczególności przez udzielenie informacji i dostarczenie dowodów.

§ 36. 1. Graniczne urzędy celne obowiązane są sprawdzać przy wjeździe do PRL i przy wyjeździe pojazdów określonych w § 34 ust. 2, czy ważność dokumentu ubezpieczeniowego wystawionego przez zakład ubezpieczeń lub dowodu zapewniającego zwrot wypłaconego świadczenia obejmuje cały okres pozostawania pojazdu w PRL. W razie braku takiego dokumentu lub dowodu albo gdy termin ich ważności upłynął przed opuszczeniem PRL, posiadacz pojazdu jest obowiązany opłacić należną składkę we wskazanym przez graniczny urząd celny przedstawicielstwie zakładu ubezpieczeń.

2. Właściwe organy administracji państwowej są obowiązane udostępniać zakładowi ubezpieczeń dane dotyczące zarejestrowanych pojazdów.

3. Organy sądowe i prokuratorskie, organy Milicji Obywatelskiej i Wojskowej Służby Wewnętrznej oraz inne organy administracji państwowej, które ustalają okoliczności wypadku oraz zbierają i zabezpieczają dowody, obowiązane są na żądanie zakładu ubezpieczeń udzielić informacji i udostępnić materiały niezbędne do ustalenia okoliczności wypadku i rozmiaru świadczenia zakładu ubezpieczeń. Organy Milicji Obywatelskiej powiadamiają najbliższą jednostkę organizacyjną zakładu ubezpieczeń o każdym wypadku z ruchu pojazdów mechanicznych, w którego wyniku są ofiary w ludziach.

## Rozdział VI

### Ustalenie wysokości świadczeń i ich wypłata.

§ 37. 1. Po otrzymaniu wiadomości o wypadku zakład ubezpieczeń przeprowadza bezzwłocznie postępowanie likwidacyjne. Zakład ubezpieczeń udziela posiadaczowi pojazdu (kierowcy) oraz osobom zgłaszającym roszczenie informacji, jakie dowody są potrzebne do ustalenia stanu faktycznego wypadku, zasadności roszczeń i wysokości świadczeń.

2. Jeżeli osoba uprawniona zgłosiła zakładowi ubezpieczeń roszczenie z tytułu jednego z obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych, zakład ubezpieczeń z urzędu przystępuje także do badania i ustalenia ewentualnych uprawnień tej osoby do otrzymania świadczenia z tytułu pozostałych ubezpieczeń komunikacyjnych.

§ 38. 1. Zakład ubezpieczeń wypłaca świadczenie w ciągu trzydziestu dni od daty złożenia zakładowi ubezpieczeń dowodów uzasadniających roszczenie i umożliwiającą ustalenie osoby uprawnionej do otrzymania świadczenia oraz określenie jego wysokości.

2. Niezależnie od świadczeń przewidzianych w rozdziałach II i III zakład ubezpieczeń zwraca koszty świadectw i orzeczeń lekarskich wymaganych do uzasadnienia roszczenia, niezbędne koszty przejazdu w razie skierowania poszkodowanego przez zakład ubezpieczeń na badanie pomocnicze lub obserwację kliniczną, koszty uzyskania innych żądanych przez zakład ubezpieczeń dowodów, świadectw, ekspertyz itp., a co do osób nieuprawnionych do bezpłatnego leczenia — koszty badań pomocniczych i obserwacji klinicznej. Zwrot kosztów przejazdu przysługuje również osobie towarzyszącej, jeżeli opieka była uzasadniona wiekiem lub stanem zdrowia poszkodowanego.

3. Zakład ubezpieczeń pokrywa także koszty wynagrodzenia rzeczoznawców powołanych do ustalenia okoliczności lub rozmiaru szkody przez zakład albo za jego zgodą przez osobę zainteresowaną.

4. Jeżeli w związku z wypadkiem przeciwko posiadaczowi lub upoważnionemu przez niego kierowcy pojazdu mechanicznego zostało wdrożone postępowanie karne, zwrot kosztów obrony przysługuje tylko wówczas, gdy zakład ubezpieczeń żądał powołania obrony lub wyraził na to zgodę.

5. Niezależnie od świadczenia za uszkodzony lub zniszczony pojazd samochodowy zakład ubezpieczeń zwraca w całości poniesione przez posiadacza (kierowcę) pojazdu samochodowego koszty mające na celu zapobieżenie zwiększeniu się szkody, jeżeli koszty te są uzasadnione okolicznościami danego wypadku.

§ 39. W razie zbiegu obowiązkowego ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków z ruchu pojazdów mechanicznych z dobrowolnym ubezpieczeniem następstw nieszczęśliwych wypadków wynikającym z umo-

wy ubezpieczenia zawartej przez jednostkę gospodarki uspołecznionej na jej koszt, zakład ubezpieczeń wypłaca świadczenie z wyższej sumy ubezpieczenia.

§ 40. 1. Ministrowie Zdrowia i Opieki Społecznej oraz Finansów określają:

- 1) zasady orzekania w sprawach ustalania następstw nieszczęśliwych wypadków,
- 2) tryb ustanawiania lekarzy orzekających oraz stawki, ich wynagradzania za orzeczenia i opinie,
- 3) tryb kierowania poszkodowanych na badania lekarskie,
- 4) zasady współdziałania zakładów społecznych służby zdrowia z zakładem ubezpieczeń.

2. Minister Finansów w porozumieniu z Ministrem Komunikacji określi zasady ustalania wartości pojazdu w dniu wypadku i wartości pozostałości oraz zakres wyposażenia objętego ubezpieczeniem auto-casco.

## Rozdział VII

### Przepisy końcowe.

§ 41. Traci moc rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 kwietnia 1968 r. w sprawie obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych (Dz. U. z 1968 r. Nr 15, poz. 89 i z 1971 r. Nr 11, poz. 188), z tym że przepisy tego rozporządzenia stosuje się do wypadków z ruchu pojazdów mechanicznych, które wydarzyły się przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

§ 42. W odniesieniu do posiadaczy pojazdów, którzy w dniu wejścia w życie rozporządzenia mają zawarte z zakładem ubezpieczeń umowy ubezpieczenia od uszkodzeń pojazdów samochodowych (auto-casco), odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia auto-casco rozpoczyna się z upływem określonego w tych umowach bieżącego okresu ubezpieczenia. Jeżeli umowy te były zawarte w związku z nabyciem pojazdu na warunkach kredytowych, odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia auto-casco rozpoczyna się z upływem okresu, za który została opłacona składka.

§ 43. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1975 r.

Prezes Rady Ministrów: w z. *M. Jagielski*